לקראת שבת מלכתא

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין	חיפה	אשדוד	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	פ"ת
כניסת שבת	18:34	18:52	18:53	18:44	18:50	18:40	18:41	18:51	18:45	18:31
יציאת שבת	19:46	19:48	19:46	19:48	19:48	19:47	19:47	19:47	19:46	19:47
ר"ת	20:25	20:23	20:24	20:25	20:23	20:21	20:22	20:24	20:25	20:22

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

להצטרפות לרשימת התפוצה שלחו מייל ל - Dirshu@dirshu.co.il

יום חמישי כ"א אב תשע"ו | פניני פרשת השבוע פרשת עקב | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

מדוע זכו מארגני המרד ליחס מיוחד בבית הכלא של הצאר ניקולאי?

לא הכל יזכו להגאל, אלו שהנהיגו את המרד אלו שהסיתו והדיחו את ישראל לסור מהדרך, הם לא יזכו לראות בטובתם של ישראל

הרב בנימין בירנצוויג

"וְיָדַעְתָּ עִם לְבָבֶךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ (דברים ח', ה')

דרכי הנהגת הקב"ה בעולם נסתרות הן מבני אדם, ישנה הנהגה של 'צדיק ורע לו רשע וטוב לו', שרואים אנו בעולם אנשים העושים רצון הקב"ה, לפעמים מתייסרים הם בצרותיהם, ולעומת זאת אנשים העושים היפוך רצון ה', מצליחים בחייהם ומעשיהם, שופעים הם בממון רב ותענוגות... כבר הקשה עליה משה רבנו להקב"ה (ברכות ז, א), מדוע אכן כן?

אריכות רבה נכתבה בענין זה בספרים הקדושים, ומן הראוי להביא מה שמובא בשם הגאון מוילנא (רבה אמונתך) שכדי להבין את שאלת 'צדיק ורע לו רשע וטוב לו', צריך לחיות לפחות שלש מאות שנה בזה העולם כדי להבין את החשבון המתנהל כאן, ואיך נרצה להבין זאת בשבעים שנה בקושי??

ובכ"ז זכינו קצת לאור בענין זה בדרך הנהגת הקב"ה עם ברואיו, הנלמד מפסוק זה של פרשתנו, וכפי שבארו המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל, שדרכי הקב"ה בעולם הוא כדרך חינוך האב את בנו, בעת שאדם רואה שבניו שומעים בקולו משתדל הוא להדריכם ולהנהיגם בדרכים ובאופנים הראויים, אך כאשר האב רואה שבניו אינם חפצים ללכת בדרכו ולשמוע בקולו, מפסיק הוא לחנכם ומוסרם ביד דרכם הרעה. כן הנהגת הקב"ה בעולמו, כאשר אדם שומע והולך בדרכי ה' יתברך, מדריכו ומובילו הקב"ה בדרכים טובות, ולפעמים בדרכים לא טובות אם זה לטובתו ולתועלתו, אך כשאדם הולך בשרירות ליבו ואינו רוצה לשמוע, הקב"ה עוזבו ביד מעשיו הרעים, ואף אם משפיע עליו עושר וכבוד, כל זה אינו אלא לרעתו, כי הקב"ה ממלא רצון האדם לפי שעה ומניחו לפי רצונו, אך סופו רע ומר בב' עולמות, ואף בעולם הזה שנראה לו שהשיג מבוקשו והנאותיו, גם זה איבד ממנו באופן מה, ודברים אלו יכול האדם לראות בחוש כשיתבונן בעין בוחנת סביבו "עושה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו" (ירמיה יז), הקב"ה נותן לאדם לעשות עושר ולהשיגו, אך סופו יהיה שלא יהנה ממנו.

***

שאלה זו נשאל מרנא החפץ חיים זיע"א, והוא נענה ואמר שמעו מה שאספר לכם ותבינו הכל.

פעם חשפו אנשי הבולשת של הצאר התארגנות מחתרתית להתנקש בחיי הצאר, למרבה הפליאה היו אלו דוקא בני משפחות האצולה, אותן משפחות עתירות זכויות ששרתו את שושלת הצאר מדורי דורות, אבל בעת למודיהם של הצעירים במכללות נסחפו ברוחות המרד הסוערות שהלהיבו את בני הנוער, כמובן שאחד היה עונשם של הזוממים להתנקש בצאר, מיתה! אבל האצילים פנו בבקשת חנינה ואמרו שמשובת נעורים היא והזכירו את שרותם רב השנים בשרות המלוכה, נטה הצאר חסדו ואמר שתערך בדיקה מעמיקה נוטה כלפי חסד, ואלו שנגררו להרפתקה בקלות דעת יענשו במאסר לתקופה קצרה, ברם אלו שהנהיגו את הקבוצה והסיתו את חבריה, אלו שיזמו את ההתנקשות ותכננו את פרטיה להם אין סליחה ומחילה.

לאחר חקירה הופרדו הקושרים לשתי קבוצות על אלו שלא הובילו ורק הובלו למרד הוטל עונש מאסר, רגליהם הוגשו לנחושתיים וידיהם נכבלו באזיקים ונתנו להם לחם צר ומים במשורה. חבריהם שהובילו את המרד, נדונו למוות ונכלאו באגף שמור וזכו ליחס הניתן למוצאים להורג, זקיפים שמרו עליהם יומם ולילה ולפיכך לא נכבלו ולא נאסרו בשלשלאות, אכלו מנות משביעות ודשנות וקבלו כל מבוקשם, כזו היא המסורת הנקוטה באגף הנדונים למוות, והנה הם שומעים שקשוק אזיקים עולה מן החצר קמו והביטו בעד האשנב המסורג, וראו את חבריהם מהקבוצה השניה שלא נדונו למות, עורכים את טיולם היומי גוררים אחריהם את כבליהם וגופם מסוגף וכחוש, קראו להם; אומללים שכמותכם מפקדיכם היינו בעת המרד ואף כאן זוכים אנו ליחס השמור למפקדים, נהנים מתנאי אדונים, ולא הבינו כי הם האומללים. חבריהם מעונים כי דינם קצוב לזמן קצר ובחלוף המועד ישוחררו ממאסרם וישובו לארמונות הוריהם ולרום מעמדם, ואילו הם נהנים מכל טוב כי נחרץ דינם למוות...

סיים החפץ חיים, כך היא הנהגתו של הקב"ה עם ברואיו יראי שמו, בני אצולה אנו כל ישראל, בני מלכים בני אברהם יצחק ויעקב, אנו חטאנו אבל אבותינו העתירו בעדנו, ברם לא הכל יזכו להגאל, אלו שהנהיגו את המרד אלו שהסיתו והדיחו את ישראל לסור מהדרך, הם לא יזכו לראות בטובתם של ישראל והואיל ודינם נחרץ לשבט משלמים להם שכר מעט מעשיהם הטובים לפני בוא הגאולה לפני עונשם ופורענותם, אבל היראים שרק הובלו לפעמים בעצת יצרם, מקבלים מאסרם כאן, כדי שיוכלו להגאל ולחזור לגדולתם.

(אוצרות התורה)

הגוי המיליונר שהוריש את כל רכושו לאברך המתמיד

המשפחה גדלה וקשיי הפרנסה גדלו עמה, אך האב ממשיך בתלמודו ביתר עוז

הרב ישראל ליוש

"כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי ה' יִחְיֶה הָאָדָם" (דברים ח', ג')

מן הראוי להעתיק את לשונם של בעלי התוס' בספר 'דעת זקנים':

ולא תשים בטחונך על הלחם ועל המזונות, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, על כל מצוותיו וחוקיו שיצאו מפיו יחיה האדם, והם יתנו לך חיים בעולם הזה ולעולם הבא.

הפסוק וביאורו מחזקים בנו את מידת הבטחון במנהיג הבירה, אשר הוא זן מפרנס ומכלכל את כל הנבראים, וכל מעשינו בעניין המזונות והפרנסה הם רק בגדר 'השתדלות'. וכשם שאין בר דעת שחושב שהוא עוזר לקטר לדחוף את הרכבת, כך אנחנו לא עוזרים לקב"ה לפרנס אותנו, אלא הוא זן ומפרנס אותנו לבדו, ואילו אנו בפעולותינו רק מקיימים מצות השתדלות.

סיפור נפלא סיפר הגאון רבי אשר וייס שליט"א על אברך תושב העיר מנצ'סטר באנגליה, אשר מקדיש את כל עתותיו ללימוד התורה הקדושה בהתמדה עצומה. גם כאשר משפחתו הלכה וגדלה, המשיך האברך לשקוד על תלמודו, וכל ניהול הבית נפל על אשתו הצדקנית, שמסרה את נפשה למען לימוד התורה של בעלה. משפחה שלמה של מסירות נפש, מצד האב ומצד האם, והילדים בעקבותם. וכל הסובבים תמהים, כיצד הם מתפרנסים?? משפחה כה גדולה? ותמיד צהלתם על פניהם. אך האב לא הפסיק, המשיך ולמד, המשיך והתמיד, והמשפחה הולכת וגדלה, והנה למזל טוב נולד למשפחת המתמיד בנם השנים עשר, ולאחר מכן אף נולד הבן השלושה עשר, ואף מציאות זו ותוספת הקושי בבית, לא הכריעו את האב מהמשך לימוד התורה. הנאתו ממתיקות התורה, יחד עם החיזוק הרב שקיבל מאשתו וילדיו, הם שנתנו לו את העוז ותעצומות הנפש להמשיך בהתמדתו.

עם ריבוי הקשיים בפרנסת וכלכלת בני המשפחה, התחזקה בלבם מידת הבטחון בה' יתברך בהיותו הזן ומפרנס לכל. כל ניסיונותיהם של ידידיו ומכריו לשכנעו כי יצא לעבוד למחייתו לפחות חצי יום, ובכך יקל מעליו את עול הפרנסה, נפלו על אזנים ערלות. קשור הוא ללימוד התורה בעבותות אהבה שאין מי שיכול להתיר אותן.

יום אחד כאשר חזר האברך לביתו מבית המדרש, מבחין כי בתיבת הדואר מחכה לו מעטפה, אשר חזותה הוכיחה כי זה אינו מכתב רגיל ככל המכתבים שמקבל בדרך כלל, ואכן מכתב זה הכיל הזמנה מבית המשפט המחוזי למשפט שידון בענייניו, תמיהה גדולה היתה זו, וכי מה לו ולבית המשפט, מה לאברך שכל סדר יומו מתנהל בתוככי בית המדרש לעשות בבית משפט, הרי ודאי לא עבר עבירה פלילית, ואף אין שום עסקה ממונית בה יכול היה להסתבך.

התמיהות רבות אבל תאריך המשפט הגיע, ואז מתברר לו כי על פי צוואתו של אחד מגדולי המיליונרים בעיר, הוא היורש היחידי של כל נכסיו, שהסתכמו בלא פחות מכמה מיליארדים. פליאתו גדלה עוד יותר, עתה כבר היה בטוח כי מאן דהו חומד לו לצון, מה לו ולמיליונר גוי שכלל לא הכירו ולא שמע עליו בימי חייו, לא היה לו ספק כי יש כאן טעות, אך השופט בשלו הסביר שאין כאן שום טעות, המנוח היה ערירי, ומאוד אהב ילדים, ולכן ביקש בצוואתו לתת את כל רכושו למשפחה הגדולה ביותר בעיר. 'בדקנו במרשם התושבים' המשיך השופט 'ומצאנו שמשפחתך בת שלושה-עשר הנפשות היא הגדולה ביותר בכל העיר'. אמנם יש בעיר משפחות נוספות עם שנים-עשר ילדים, אך בנכם השלושה עשר, שנולד לכם לפני שבועיים, הפך אתכם למשפחה הגדולה ביותר בעיר, ולכן, לכם בלעדית מגיעה הירושה!'

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

בכל מקום ובכל זמן

קו השיעורים של 'דרשו'

077-261-3337

לשמיעת שיעורי הדף היומי בהלכה הקישו 3
משך שיעור יומי כ-5 דקות

מצטרפים ללימוד
'הדף היומי בהלכה'

וכבר סיפרתי לאחרונה, שהיה אדם שנפטר צעיר, שלא למד גמרא בעצמו, והשאיר אחריו בן יתום, והבן נכנס ללמוד בחיידר, ולא היה רגיל בלימוד הגמרא, והיה קשה לו מאד, ונרדם על מיטתו מתוך בכי, ולמחרת בבוקר קם משנתו ואמר שאביו בא אליו בחלום ולימד אותו והסביר לו הכל

אני מכיר את בעלי המעשה. מתוך שיחה ממרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א על מעלתם העצומה של מזכי הרבים

"ולמדתם אותם את בניכם" (דברים י"א, י"ט)

הנה יש ענין של זיכוי הרבים, לתת זכויות לציבור, כמו שיש חסד בגשמיות, שאדם עושה טובות לאחרים, כך יש חסד ברוחניות, זיכוי הרבים בתורה, במידות טובות, וביראת שמים, וזה חסד גדול יותר מן החסד בגשמיות, כי גשמיות היא רק בעולם הזה, ואילו רוחניות זה חיי נצח בעולם הבא, לכן זה דבר גדול מאד לזכות את הרבים. והנה זיכוי הרבים שייך לא רק כשאומרים שיחות מוסר או שיעורי תורה בפני ציבור גדול, ויש זיכוי הרבים גם לילדים בגיל קטן מאד, כגון מי שמלמד אל"ף בי"ת לילדים קטנים, הוא נותן להם את היסוד של תורה, כי בלי זה לא ידעו לקרוא, ולא יוכלו ללמוד ולהתפלל, וכשמלמד אותם אל"ף בי"ת הרי הוא מזכה אותם ונותן להם את היסוד של תורה ושל תפילה ושל יראת שמים, וזה עצמו דברי תורה, ומקדש את האדם בקדושת התורה. ואפילו בגן ילדים שייך זיכוי הרבים, שמלמדים את הילדים לומר 'תורה ציווה לנו משה', וכן על ידי מנגינות ושירים שמחדירים בהם יראת שמים ואהבת תורה, זה גם נחשב זיכוי הרבים.

מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א

שכרו של זבולון

ויש עוד זיכוי הרבים שזבולון תומך בישששכר, ומסייע בגשמיות לאלו שעוסקים בתורה, ועוזר להם בכסף או בעצות, על ידי העזרה הזאת נעשה זבולון שותף לישששכר, ומקבל שכר כמוהו בעולם הבא. והנה בעולם הזה רק מי שעוסק בתורה ממש זוכה לאשריך בעולם הזה, וכפי שידוע המעשה ממרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל שאמר לגביר אחד ממחזיקי התורה, כי אמנם בעולם הבא אנחנו שווים, אבל בעולם הזה אין לך את האושר שיש לי בלימוד התורה. ומכל מקום מסתבר שגם מי שעוזר לתורה, זוכה לחיים מאושרים ומצליח בעולם הזה יותר ממי שאינו עוזר לתורה, אמנם לא יהיה לו האושר של מי שעוסק בתורה עם פת במלח ומים במשורה ועמל בתורה עם כל ריכוז המחשבה, אבל יהיו לו חיים מאושרים, בזכות שהוא מזכה הרבים, שעוזר לתורה, וגם לומד בעצמו כפי יכולתו. ונתבונן מהו העולם הבא של זבולון, הנה ידוע שהעולם הבא הוא תענוג שאין לשעה, ואמרו (ברכות לד, ב) שאפילו הנביאים לא ידעו מה הם תענוגי העולם הבא, שעליהם נאמר (ישעיה סד, ג) "עין לא ראתה אלוקים זולתך יעשה למחכה לו", היינו מי שמחכה לעולם הבא הוא זוכה לתענוגים אלו, והם תענוגים שנמשכים, ומתחדשים כל הזמן עוד ועוד תענוגים בלי סוף, וגם זבולון זוכה לתענוגים כאלו כמו ישששכר. אך יש לעיין אם זבולון יזכה גם לעסוק בתורה בעולם הבא כמו ישששכר, או שרק יהיו לו התענוגים ולא יעסוק שם בתורה.

ברא מזכה אבא

דבר זה יש ללמוד ממעשה שהיה, וכבר סיפרתי לאחרונה, שהיה אדם שנפטר צעיר, שלא למד גמרא בעצמו, והשאיר אחריו בן יתום, והבן נכנס ללמוד בחיידר, ולא היה רגיל בלימוד הגמרא, והיה קשה לו מאד, ופעם אחת עמדו לפני מבחן, ובכה בפני אמו שהוא לא מוכן למבחן, ונרדם על מיטתו מתוך בכי, ולמחרת בבוקר קם משנתו ואמר שהוא יודע את הגמרא, אביו בא אליו בחלום ולימד אותו והסביר לו הכל. אני מכיר את בעלי המעשה. האב נתגלה לבנו מעולם האמת ולימד אותו את הגמרא! למרות שהאב בחייו לא למד ולא ידע את הגמרא, מכל מקום ברא מזכי אבא (סנהדרין קד, א), וכיון שהבן בעולם הזה למד את הגמרא, גם האב זוכה ללמוד אותה במתיבתא דרקיעא. רואים בזה כמה עניינים, ראשית מבואר שענין ברא מזכי אבא הוא שהבן מזכה את אביו לא רק בתענוגים של העולם הבא, אלא גם בתורה ממש, כל התורה שהבן לומד בעולם הזה, גם האב לומד אותה במתיבתא דרקיעא, שיש שם הרבה מתיבתות שעוסקים בתורה, והאב זוכה לישב ולעסוק בתורה עמהם, בזכות הבן שלומד תורה בעולם הזה. ועוד דבר רואים, שמלבד מה שזכה האב לעסוק בתורה בעולם הבא, גם קיבל רשות מבית דין של מעלה להתגלות אל הבן וללמדו תורה! יש הרבה נשמות שהיו רוצים לחזור ולהתגלות לבני משפחתם, אך בית דין של מעלה אין מניחים לכל אחד לעשות כן, וצריכים רשות מיוחדת לזה, והאב שבנו עסק בתורה זכה וקיבל רשות לבוא וללמד את הבן. כל תורה שהבן לומד בעולם הזה, הוא מזכה את האב, שגם האב לומד את אותה התורה במתיבתא דרקיעא, ושם הוא מבין הבנה עמוקה יותר ממה שהבן מבין, כי מלמדים אותו עם הבנה של מתיבתא דרקיעא, ובנוסף לזה גם יכול להיות שיתנו לו רשות מבית דין של מעלה להתגלות אל הבן וללמד אותו תורה. זהו הענין של ברא מזכי אבא.

בצל החכמה בצל הכסף

וכך גם בישששכר וזבולון, שזבולון עוזר לישששכר ללמוד, ובלי עזרתו לא היה ישששכר יכול ללמוד, כי צריך לדאוג לפרנסתו, ובזכותו של זבולון ישששכר יכול לעסוק בתורה בלי הפרעות, נמצא שזבולון מזכה את ישששכר בתורה, וכל התורה שישששכר לומד שייכת גם לזבולון, ובשכר זה יזכה זבולון לא רק לתענוגי העולם הבא כמו ישששכר, אלא גם לתורה ממש, וכאותו האב שזכה בזכות הבן ללמוד תורה במתיבתא דרקיעא, כיון שהוא מזכה אותו ונתן לו את האפשרות לעסוק בתורה. וכן כתב מרן החפץ חיים זצ"ל בשם עולם (פרק ט"ו) כי המחזיק תורה יזכה שיפקח השם את עיניו לעתיד וירחיב את אור שכלו עד שיזכה לישב בישיבה של מעלה, כמו שאמרו (פסחים נג, ב) כל המטיל מלאי לכיסן של תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר כי בצל החכמה בצל הכסף, עכ"ד. ויעוין עוד בהערה שם מה שהוסיף בזה, ובשמירת הלשון שער התורה פרק ה'. זהו הענין של זיכוי הרבים ברוחניות. סיפר לי ראש ישיבה אחד שהיה חולה וחלש בכוחותיו, והיה נוסע למדינות רחוקות

המשך בעמוד 13>>>

'אפשר את הכסף?' - 'לא' - 'מה אמרת'? - 'איני נותן!' - התקשתה להאמין למשמע אזניה, וברגע הבא התקצפה: 'אתה לא מתבייש? יהודי לא מחזיר אבידה? לא למדת ב'חיידר'?!'

הסיפור שסיפר החזו"א לרבי יעקב גלינסקי כשהגיע שבור ורצוץ ומיואש מהעולם לאחר המלחמה

"וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי ה'" (דברים ט', כ"ה)

גם מתוך בור תחתיות ומנקודת שפל שאין דומה לה במהלך הגלות, ולכל מלא העין רק הסתר פנים, גם אז - "קראתי שמך ה'" - עדיין תקוותו של היהודי לא כבתה, יש לו אל מי לפנות, וכהרף עין תיתכן ישועתו!

באחד הימים פנה אל הרב משה פרידמן מרכסים תושב רכסים שנאלץ לעבור ניתוח ראש בחו"ל ולא היה מי שיטוס אתו, בבקשה האם יש לו אפשרות לקחת חופשה ולנסוע עמו. הרב פרידמן קיבל אישור וטס לחמישה שבועות לארה"ב, כשבמהלך אותם שבועות הוא סועד את היהודי. והנה אירע אסון - במהלך מלחמת לבנון הראשונה פוצצו המחבלים מכונית תופת תחת בנין בן שבע קומות, שהתמוטט וקבר תחתיו חיילים רבים מאד של משמר הגבול. הרב פרידמן נקרא בדחיפות לחזור כדי לסייע בזיהוי החיילים ולעריכת הלוויות.

השעות הקרובות חלפו מתוך קדחת עשייה. בסופו של דבר השיג הרב כרטיס טיסה דרך אירופה. הוא נגש לדלפק, והנה לפניו בתור עומד רבי יעקב גלינסקי, הרב גלינסקי הושיט לפקיד את הכרטיס, והלה הסביר לו שחסר ספח כלשהו, והוא לא יוכל לטוס. הרב, שלא הבין אנגלית, לא קלט בדיוק את ההסברים, אולם משמעות הדברים היתה ברורה. הסתובב, אפוא, אל הרב פרידמן ואמר: "תגיד לו, שאם ה' רוצה שאני אסע - אני אסע". בין כך ובין כך זז הרב גלינסקי הצידה והרב פרידמן עבר את הבדיקה. כשעלה הרב פרידמן למטוס, הבחין ברב גלינסקי שישב שם. "אמרתי לך..." הגיב הרב כשראה את תמיהתו "אם הקב"ה רוצה שאטוס, הוא יכול לסדר את הכל... איש מלבדו אינו בעל הבית על העולם! ואם תרצה לשמוע מנין הדברים כה ברורים אצלי, שב והטה אוזנך לספור חיי".

"למדתי בביאליסטוק, ישבנו ולמדנו מבלי לעשות רעה אף לזבוב, אך דבר לא הועיל לנו ביום פקודה, כשהגיעו הקומוניסטים וכבשו את ליטא. הישיבות נסגרו על מנעול ובריח ואנו המשכנו ללמוד במחתרת, עד שיום אחד הגיעו הקומוניסטים, תפסו אותנו והעלו אותנו לרכבות. היעד היה ברור - סיביר. כשהגענו לשם, אסף אותנו המנהל ואמר: "דעו לכם, כי השער שאותו עברתם כעת הוא חד סטרי. מכאן אף אחד לא יוצא חי!..." עבדנו בעבודות משברות כל עצם, רעבנו ללחם וסבלנו מקור. במשך כל אותו זמן החזיקה אותי תקוה אחת - יום יבוא ואחזור הביתה לאמא שלי, אתן לה נשיקה ואומר לה "תודה אמא. תודה שמכרת את פרוסת הלחם האחרונה שלך כדי שיהיה לי מלמד קצת יותר טוב..." הייתי חולם על כך ללא הרף.

סוף כל סוף נגמרה המלחמה - ואנחנו שוחררנו. חזרתי הביתה, אך אז גיליתי שאין בית, אין אבא ואין אמא, היטלר ימ"ש הרס את הכל... שבור ורצוץ הגעתי ארצה, לא רציתי לחיות, לא היה לי עבור מה. נכנסתי אל ה"חזון איש", וכששמע שאני מיואש מהעולם, אמר לי: אספר לך ספור - בליטא היה סוחר, שהיה נוהג מדי שנה בשנה לפני יום השוק לקחת הלוואות רבות. ביום השוק היה קונה סחורות בזול, ובמשך כל השנה היה מוכר, מתפרנס ומחזיר את חובותיו, כך, עד יום השוק של השנה שלאחר מכן, שבה היה שוב לווה. שנה אחת, לאחר שאסף את כל הכסף, הוא חלה. אם לא ייסע כעת - יאבד את פרנסתו לשנה שלמה! בלית ברירה קרא לאשתו ואמר לה: "אני יודע שאינך רגילה לכך, אבל אין ברירה, הפרנסה של כל השנה עומדת כעת בסיכון! קחי את כל הכסף, אומר לך בדיוק לאיזה סוחר לגשת ומה לקנות". האשה ספרה שבע פעמים את כל השטרות, צררה את כל הסכום בשקית ובעוד שקית, ונסעה. כשהגיעה ליריד קידם את פניה רעש עצום. מעודה לא שמעה רעש כזה, רגילה היתה לקולות שמשמיעים ילדים וברווזים... היא איבדה את עשתונותיה, הסתחררה ונפלה מעולפת. כעבור דקות שבה אליה רוחה, ומשהבינה כי אין השעה לפינוקים מסוג כזה, אספה את סלה והלכה לדרכה.

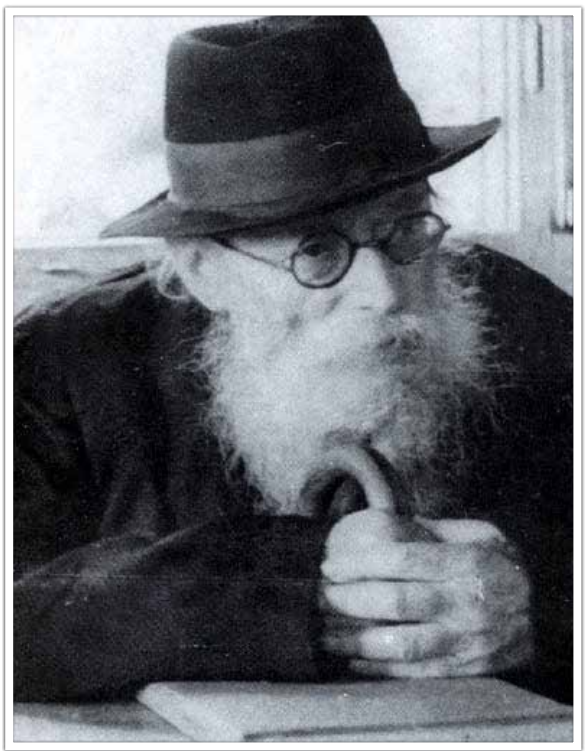

מרן החזו"א זצ"ל

היא פגשה את הסוחר שעליו המליץ בעלה, שניהם הסכימו על מחיר, וכשבקש הסוחר את שכרו והיא החלה לחטט בסליה, נמלטה זעקה נוראית מפיה - "אין כסף!!!" כנראה שכשנפלה - נפל ממנה הארנק. הצעקות הזעיקו את העוברים והשבים, ואחד מהנאספים אמר ששמע פלוני האומר שמצא סכום כסף גדול. עד מהרה נערכו אחריו חיפושים נרחבים, וכשנמצא האיש, דאג מישהו להביאו. "אתה מצאת את הכסף שלי?" - האשה הדומעת בקושי הצליחה לדבר. "מצאתי כסף, אני לא יודע אם הוא שלך" - השיב האיש. "הנה, אתן לך את כל הסימנים: הסכום היה כזה וכזה, יש שם כך וכך שטרות בצבע כזה, וכך וכך שטרות בצבע כזה. הכל היה קשור בתוך שקית עם סרט". "נכון, גברת. הכסף שמצאתי הוא הכסף שאבד לך".

האשה לא ידעה נפשה מרוב אושר. היא הושיטה את ידה כדי לקבל את הצרור, אבל זו נותרה תלויה באוויר ריקנית - "אפשר את הכסף?" - "לא" - "מה אמרת"? - "איני נותן!" - "אינך מה...?", התקשתה להאמין למשמע אזניה, וברגע הבא התקצפה: "אתה לא מתבייש? יהודי לא מחזיר אבידה? לא למדת ב'חיידר'?!" - "דווקא משום שלמדתי ב'חיידר' אני יודע, שהעיר שלנו היא עיר שרובה גויים, ואדם שמוצא מציאה כזו -

המשך בעמוד 13 >>>

שאל אותו ר' יצחק לוינשטיין: 'כמה זמן הרב לא אכל לחם באמצע השבוע?' 'שבעים שנה!' השיב לו

הגאון הצדיק רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, על הבחור הריקני שפגש את מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א, בשיחה על אוכל ומתיקות התורה

"כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם" (דברים ח', ג')

רבי שלמה לוינשטיין שליט"א, סיפר לי את המעשה הבא, על פי מה שסיפר לו בן דודו - רבי יצחק לוינשטיין, שהיה משמש בקודש אצל ראש הישיבה, הגאון הצדיק רבי אהרן לייב שטיינמן שליט"א. אגב, לא אני המחלק תארים "הגאון הצדיק". אלא החזון איש. כי הגיס שלי שיהיה בריא - רבי אריה איברמס - היה מהמקורבים אל ה"חזון איש" והוא סיפר לי, שפעם אחת הם ישבו בחדרו, דברו דבר תורה והזכירו כי רב אהרן לייב אמר משהו. הוא שאל: "מי אמר? מי?" אמרו: "ר' אהרן לייב". אמר להם החזון איש: "זאגט, 'הגאון הצדיק ר' אהרן לייב". זה סיפור למעלה משישים שנה. כבר בימים ההם אמר להם החזון איש: "תאמרו הגאון הצדיק", ממילא גם אני אומר כך בדרשות.

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

על כל פנים, סיפר ר' יצחק לוינשטיין, אי רבותי, מבהיל. אחד הבחורים הריקנים, ה' ישמור, ה' ירחם- שיחזרו בתשובה, בא למשמש בקודש, הרב יצחק לוינשטיין, ואמר לו: "שמע, אני רוצה כעת להיכנס אל הרב, אבל רצוני כי תבטיח לי, שלא תפריע לי לדבר כל אשר עם לבבי". "מדוע אפריע לך?" "כי אני רוצה לשפוך כל מה שיש לי בלב, הכל!" הוא חשב לעצמו, מה כבר הבחור יכול לומר. אמר לו: "היכנס".

כהקדמה, באמצע הסיפור: ר' אהרן לייב שיהיה בריא, ביקר פעם במרפאת שיניים. שאל אותו הרופא: "איך אתה אוכל הרי אין לך שיניים? (יש לו ארבע שיניים בלבד), במה אתה אוכל? והוא השיב לו: "בשביל ארבע סעודות בשבוע זה מספיק (שלוש סעודות ומלוה מלכה)". כי כל השבוע אינו אוכל כמעט. הרב יצחק לוינשטיין סיפר כי לר' אהרן לייב היה ספק פעם בשבת בברכת המזון האם אמר 'רצה והחליצנו', וההלכה היא שצריך לחזור על ברכת המזון. מדוע צריך לחזור? כי כיוון שאדם רגיל לברך בלי 'רצה', מסתמא אמר כהרגלו ולא הזכיר. "אבל אני"- אמר לו ר' אהרן לייב – "אני מברך רק עם 'רצה', כי אין לי כמעט ברכת המזון אחרת". מה הדין אצלי...? שאל אותו ר' יצחק: "כמה זמן הרב לא אכל לחם באמצע השבוע?" "שבעים שנה!" השיב לו.

בקיצור, הבחור מהחבר'ה, נכנס והתיישב והציג תמונה טובה של חתיכת בשר מבושל... שאל אותו הרב: "מה זה?" "זה בשר מאוד מאוד טעים. האם הרב רוצה שאני אביא לו כזה בשר לאכול, ושהרב ידע שאני יכול להביא לו בשר משהו משהו".. "לא. אל תביא". "אולי גלידה, אני יכול להביא בחנות יש גלידות מאוד טעימות". פונה ר' אהרן לייב לר' יצחק ותמה: "מה הוא רוצה מהחיים שלי?" אוה, המשמש הבין שכבר צריכים להוציא אותו. אמר הבחור: " שמע, אני מתחנן אליך מאוד שלא תוציא אותי.. הבטחת לי שלא תפריע לי".

ואז התרגש הבחור ואמר: "ראש הישיבה! אני מסתובב כבר עשר שנים בישיבות, ואין לי טעם בגמרא, אין לי טעם. רק בבשר ובגלידה. מה אני יכול לעשות שאין לי טעם בתורה. אין לי שום טעם. מסבירים לי "תראה, תראה, כל כך מתוק' – אבל אצלי זה לא מתוק. אני אומר לראש ישיבה, אם הוא רוצה, אני אביא לו סטייק ויראה שסטייק כן טעים לכל הדעות..." הרב שטיינמן אמר לו: "איני צריך שתביא לי, כי אין לי טעם בזה. ולא צריך את זה". אמר הבחור: "ולי, אין טעם בלימוד. מה רוצים מהחיים שלי? אילו תביעות אפשר לתבוע ממי שאין לו טעם ברוחניות?"

נו רבותי, מה עושים? אמר לו ר' אהרן לייב שיהיה בריא בנוסח שלו. "אולי אתה יכול להגיד לי מה האוכל הכי מתוק שיש?" ההוא התחיל לחשוב, לחשוב. "הרב אני לא יודע כעת לומר בדיוק, אין לי כרגע מנוחה לחשוב ולדעת את כל המאכלים הטעימים שידוע לי עליהם".

"אני כן יודע"- אמר לו ר' אהרן לייב - "האוכל הכי מתוק, זה דבש. הוא המתוק ביותר. ואספר לך מה שהיה פעם בעירנו. יהודי קיבל אורח חשוב ורצה לכבדו, וכיון שהיה לו דבש טהור הגיש לו ואמר- 'יענקלה, קח כפית דבש ויהיה לך טעים בפה'. בסדר. יענקל אמר: 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו'. הכניס את הדבש לפה 'אי, מר כלענה. זה מר!' 'מר?! זה מר?! טוב אנסה אני לטעום'. המארח גם הוא ברך ברכה, טעם 'אה, דבש אמיתי! טעים מאוד. כיצד אפשר להגיד על זה מר?'

שאל אותו המארח: 'תגיד לי, אולי יש לך פצעים בפה?' 'כן בשפתים, ובעיקר פצעים בלשון'. 'אם כך מה אתה רוצה? הפה שלך מר, לא הדבש. הפצעים הללו מאבדים לך את המתיקות של הדבש ואתה טועם בכל דבר טעם מרירי!'

"אתה אומר שאין לך טעם בלימוד, שאין לך מתיקות בתורה?" – סיים ר' אהרן לייב שליט"א, "הפה שלך מלוכלך. אתה מדבר ניבול פה, אתה שקוע בחטא, איך אתה רוצה שתהיה מתיקות בתורה?! תחזור בתשובה, יהיה לך פה נקי, תפסיק לעשות עברות. או אז, תראה איזה טעם יהיה לך בלימוד התורה!"

ה' יהיה בעזרנו שנזכה באמת ל"וטהר לבנו לעבדך באמת", אמן וכן יהי רצון.

(יחי ראובן פר' מטות)

ריח שריפה החל מתפשט בחלל הבית אשר כל יושביו נבהלו ונחרדו עד עמקי נשמתם במטבח הבית עלתה ה'פלטה' באש, וכבר החלו הארונות לבעור באש. כחץ מקשת רץ האברך לביתו של שכנו הנוכרי

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן על האמונה שהכל מהשמים לטובתך

"כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי ה' יִחְיֶה הָאָדָם" (דברים ח', ג')

כל עניין שיארע לאדם כרצונו או כנגד רצונו – הכל מן השמים להביאו לידי תכלית פלוני, להצילו מכל רע, או להרבות טובתו... והרי לפניכם מעשה אחד מני אלף (שמעתיהו מאחד מחשובי בני חבורתנו בלונדון ששמעה ביום השב"ק העבר מבעל המעשה שהגיע לתפילת שחרית מתרגש ונרעש כולו). עובדא זו אירעה לפני כמה ימים בליל שב"ק מטות – פינחס בחו"ל, בעיר לונדון הבירה בשכונת גאלדרעס-גרין.

איש יהודי דר בשכנות עם נוכרי, וביניהם שוררים קשרי ידידות אמיצים, נוכרי זה נצטווה מ'בעל הדירה' שעליו לפנות את הבית עד יום חמישי (כ"ב תמוז), הנוכרי חיפש לעצמו בית מדור חדש ולא מצא, מכיוון שכן, יצא בעל הבית מגדרו והתיר לו לשהות בבית עוד כמה ימים ספורים. בערש"ק נתדפק הנוכרי על דלתי היהודי ו'בישרו' שהאריכו לו זמנו, לכן בשבת זו עדיין ישהה בביתו, ובזאת הוא מודיע ליהודי שאם יצטרך לו כ'שבת גוי' עדיין הוא עומד לשרת אותו... והנה, יהודי זה דייקן גדול ומקפיד על 'עתיו ורגעיו', ע"כ מעודו הינו נוהג להתפלל בערש"ק עם המנין הראשון – מעריב מיד אחר פלג המנחה (כי שקיעת החמה שם חלה סביבות השעה 9:00, והמתפללים מעריב אחר צאת הכוכבים מקדשים על היין בשעה מאוחרת מאד), מחמת עיכובים שונים ומשונים בערש"ק הלזו יצא לו לראשונה לאחר את תפילתו ולהתפלל עם המנין השני שאחר צאת הכוכבים, והיה האברך עומד ותמה על עצמו 'מה אירע עמי', הרי מטבעי הנני 'מסודר' מאד, אך מה יש בידי לעשות כעת - וכי אפשר להזיז את השעון או לחילופין את השמש ושקיעתה.

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

משהגיע הביתה אחר כל בזבוזי הזמן, אמרו לו בני ביתו, הבה נעלה רק לכמה דקות לבית ההורים להתברך ב'גוט שבת', ולקיים בזה מצוות כיבוד אב ואם כהכנה לקראת מצוות 'קידוש היום', והרי מזה זמן רב לא ראו ההורים את בנינו – נכדיהם שבלעה"ר גדלים למעלה למעלה, האברך אשר כאמור 'דייקן' גדול הוא לא הבין מה תפסם לקיים עתה בזו השעה המאוחרת – כיבוד או"א, אך כבקשתם עשה, ויעל עם בניו ובנותיו להורים שליט"א. לא נאריך לריק, אבל זאת נאמר כי עד שחזרו מבית ההורים כבר הורה 'מורה השעות' על שעה מאוחרת מאד, מיהרו והחלו ב'שלום עליכם' וזמירות ושאר פזמונים, קידוש דגים ובשר וכל מטעמים...

וכאן אירע הנס והפלא, ריח שריפה החל מתפשט בחלל הבית אשר כל יושביו נבהלו ונחרדו עד עמקי נשמתם, מיהרו לתור אחר מקור הריח (כי לא הותקנו בביתו 'מגלי עשן' המצפצפים בעת הסכנה) ומצאו כי במטבח הבית עלתה ה'פלטה' באש, וכבר החלו הארונות לבעור באש... ויפה שעה אחת קודם. כחץ מקשת רץ האברך לביתו של שכנו הנוכרי – שמשום מה בא להודיעו בערב שבת 'אם תצטרך לי, קראני ואחלצך', הכה בכל כוחו על שערי הבית עד שיצא הגוי ממיטתו, נכנס לבית היהודי וכיבה את האש הגדולה... 'ונגלה כבוד ה'.

כמה גלגל הקב"ה להצילם מלהבה, שהרי אם היה נמנע מהם אפילו רק אחד מהעיכובים שעברו עליהם וכבר היו נמים את שנתם אפילו רק כחמש דקות לפני שהחלו הלהבות היו כל בני הבית עולים בסערה השמימה מתוך שנתם... והיו עורכים 'קידושא רבא' ביומו של שבת בישיבה של מעלה, כי האש התפשטה במהירות עצומה (ויעידו כותלי הבית במטבחו של האיש) ואף אם היו נעורים לא היה להם להיכן לברוח, כי בית זה נבנה באופן שאין כל דרך לצאת מהבית אלא בדרך הסמוכה למטבח, ומי יודע ...

עוד רגע אדבר, מה שסיפר לי אחד מחשובי בני החבורה בעיה"ק ירושלים בליל שישי פר' מטות (פינחס בחו"ל), וכך היה מעשה, בפורים העעל"ט (תשע"ו) חיפש האברך בצאתו לביהמ"ד בערב פורים את ה'מגילה' (כשרה) היקרה שקיבל כמתנה מאת חותנו לפני כמה שנים בתקופה שבין אירוסיו לנישואיו, והילד איננו – האברך 'הפך' את כל הבית ולא מצא כל זכר למגילתו. אף בירר אצל קרוביו שמא אחד מהם לווה את המגילה ושכח מלקיים 'והשיב' ולא מצא. בלית ברירה הלך לביהמ"ד בידים ריקות, כשמוחו עוסק במחשבות לנסות להיזכר באיזה מקום השאיר את המגילה לפני כשנה בימי הפורים, ויהי ממחרת הפורים החלו בני הבית בנקיון הבית לקראת חג הפסח, והיו תרים ומחפשים אחר 'משהו חמץ' ואחר 'זכר כל שהוא' למגילה האבודה... שהרי 'אין יאוש בעולם כלל', אבל מן הנראה נתקיים בה במגילה בל יראה ובל ימצא בהידור רב.

ביום י"ח תמוז צום שבעה עשר בתמוז נבהל האברך לראות שה 'קרעדיט קארד' (כרטיס אשראי) שלו נאבד וכאילו נבלע באדמתו של קורח, משחיפש בכל מקום שחשב למצאו נזכר שבערש"ק האחרון (ט"ז תמוז) קנה כמה צרכי שבת בחנות פלונית – שאינו רגיל כ"כ לקנות שם, מיד עלה חשש בלבו שמא שכח שם את הכרטיס המדובר, החיש האברך פעמיו לאותה החנות – גולל בפני המוכר פרשת אבדת הכרטיס, והלה הוציא משולחנו כשלושים כרטיסים אבודים, אבל, אחד מהם לא היה שלו, ובתוך הדברים סיפר לו המוכר לפי תומו כי אבדות רבות מונחים באוצרו, למשל... 'מגילת אסתר' שוכנת כאן אחר כבוד זה כשנה ומחצה, ועדיין אין דורש ומבקש אותה... והאיש משתהה, מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו בבואו הנה (כאילו) בטעות גמורה, נתן לבעל החנות סימנים מובהקים ונמצא כי המגילה שלו היא (שקנה בחנות זאת בפורים לפני כשנה [תשע"ה] צרכי שבת – בפורים שחל בערש"ק בעיה"ק ירושלים) ושכחה באותה החנות. אך למותר להוסיף, כי בצאתו מהחנות ומגילתו בידו פשפש בכליו ומצא את 'כרטיס האשראי' שוכן במנוחה באחד מכיסי בגדיו, ונמצא כל 'דמיון' האבדה היה אך ורק בכדי שתשוב המגילה לידיו.

(באר הפרשה - מסעי)

שאל הרב רבי זלמן לייב זילבר את מרן הגרי"ש אלישיב מדוע הוא מתנגד כל כך שיברכו עליו את ברכת 'שחלק מחכמתו ליראיו'?

הרב זילבר הוא מסוג המקורבים שבאפשרותו היה לשאול את מרן זיע"א שאלות שאף אחד לא מעיז לשאול ומרן השיב לו על כל השאלות • הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על השאלה שהציג הרב זילבר לפני מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א

"לַעֲמֹד לִפְנֵי ה' לְשָׁרְתוֹ" (דברים י', ח')

בסעודה שלישית סיפר רבינו המרא דאתרא על שאלה שהציג רבי זלמן לייב זילבר לפני מרן הגרי"ש אלישיב (שליט"א) זיע"א. הרב הדגיש שהרב זילבר הוא מסוג המקורבים שבאפשרותו לשאול את מרן שאלות שאף אחד לא מעיז לשאול, ומרן משיב לו על כל השאלות. הרב זילבר שימש פעמיים כשליח-טוב להבאת הרופא שטיפל במרן הגרי"ש, ומו"ח מכיר לו טובה על כך.

אחת השאלות ששאל הרב המופלג רבי זלמן לייב זילבר את מרן הגרי"ש היתה, מדוע הוא מתנגד כל כך שיברכו עליו את ברכת 'שחלק מחכמתו ליראיו'? ואכן, כידוע, אין דעתו של מורי-חמי נוחה מכך, והוא אף נוטה לכעוס על מי שמנסה לעשות זאת. הרב זילבר המשיך להקשות, הרי ידוע שמרן הגאון מטשיבין זצ"ל, לא התנגד לכך, ואף ענה אמן על מי שבירך?

כששמע מרן הגרי"ש את השאלה החל למנות את מלות הברכה, ואמר 'בא"י אמ"ה שחלק מחכמתו' – עד כאן הנני מבין, אבל 'ליראיו'? וכי מה אתה משווה ביני ובין הגאון מטשיבין? --- המשיך הרב זילבר וביקש ממרן הגרי"ש שיסביר לו מה היה כוחו הגדול של הרב מטשיבין זצ"ל? וגם על כך השיב מרן הגרי"ש אלישיב ואמר, שכוחו של אותו גאון היה ששלט בש"ס בצורה מבהילה.

כשפגשתי את הרב זילבר, שאלני אולי אוכל להסביר לו מה התכוון בדיוק מרן הגרי"ש כשהתבטא על שליטה בש"ס בצורה מבהילה? ואמרתי לו שיש לכך ראיות רבות, וציטטתי אחת מהן מהספר 'שר התורה' המתאר את תולדותיו של הגאון מטשיבין. 'איך תתנהג', שאל פעם הגאון את תלמידו הרה"ג רבי גרשון שטמר זצ"ל, 'אם תתארח אצל מאן-דהוא והלה יגיש לפניך שתי קערות. באחת יהיו מונחים פירות חו"ל, שאין עליהם כל חשש איסור, לא טבל, לא שביעית, לא עורלה, שהרי פירות חו"ל הם. בקערה השניה יהיה מונח בשר, עם הכשר מעולה שבוודאי ניתן לסמוך עליו לכל הדעות, איזה מהם עדיף לאכול מצד הכשרות? את הפירות או את הבשר?' והשיב ר' גרשון, שלדעתו ייקח מהקערה של הפירות, משום שאע"פ שיש לבשר הכשר טוב, בכל אופן על הפירות אין הרי כל חשש, ואין צורך לכך בהכשר כלשהו!

אבל הגאון אמר שהוא אינו סבור כך, ולדעתו יש להעדיף את הבשר, והביא ראיה לכך מהרמב"ם בפירוש המשניות על מסכת... פרה, פרק ג' משנה ג'. אנחנו היינו סבורים, הדגיש הרב, שהראיה תהיה מהלכות סעודה, וכיוצא-בזה, אבל גאונתו המבהילה של אותו גאון הביאה אותו עד לפירוש המשניות של הרמב"ם במסכת פרה.

מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א

הרמב"ם אומר שם: 'כל עוד שיהיה אצלנו איש טהור ידוע, הנה אין הבדל בין איש שלא נטמא מעולם במת, ובין איש אשר נטמא כל ימיו, ואחר כך טבל והזה עליו שלישי ושביעי, אלא שזה אשר הוזה עליו יותר גדול במדרגה בטהרה, לפי שהפסוק כבר שפט עליו שהוא טהור', עכ"ל. מבואר מדברי הרמב"ם, אמר הגאון זצ"ל, שאם יש אחד שלא נטמא מעולם במת, ואחר שהיה טמא כל ימיו בטומאת-מת, ואחר כל טבל והזה, הרי זה שהיה טמא כל ימיו וטבל והזה – הוא יותר גדול במדרגה בטהרה, לפי שהפסוק פסק עליו שהוא טהור, אף שהשני אינו צריך שיאמרו עליו שהוא טהור, שהרי מעולם לא נטמא, מ"מ זה שהיה טמא כל ימיו ונטהר, הוא במדרגה יותר גדולה בטהרה, לפי שהתורה בעצמה פסקה עליו שהוא טהור!

ואם כן, הוא הדין בנידון דידן של הפירות והבשר שהוגשו לפניך, אמר הגאון להרב שטמר; יותר טוב לאכול את הבשר שיש עליו חותמת כשרות מוסמכת, מאשר לאכול פירות שאינם צריכים הכשר כלל. והנה לפנינו ראיה אחת מני אלף, אמרתי להרב זילבר, על בקיאותו המבהילה בש"ס.

(קול ברמה גליון 284)

'עלה לרכב שלי ואקח אותך' הציע עורך הדין לטוען הרבני, אך בסופו של דבר הלך ברגל. חלפה רק דקה ולפתע החריש את אזניו קול פיצוץ אדיר - מכוניתו של אותו עורך דין מולכדה, ומיד כשהתניע התפוצצה

מה אמר מרן הגר"ח קנייבסקי לאדם שניצל, ועל 'דבר ה' שישנו בפיו' של מרן שליט"א
כפי ששח מרן הגאון ר' מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל

"לַעֲמֹד לִפְנֵי ה' לְשָׁרְתוֹ " (דברים י', ח')

באחד הימים הגיע אל הרב צ. י. טוען רבני, ובפיו בקשה שיאמר לו מה עליו לקבל על עצמו, כדי להודות לה' על נס שארע לו. אותו טוען רבני סיפר כי הוא לומד בכולל בבני ברק חצי יום, ובשעות הבוקר הוא עוסק לפרנסתו. באותו יום בשעות הבוקר טיפל בתיק גרושין של עורך דין בתל אביב, וכשסיימו שאל אותו עורך הדין היכן החנה את הרכב שלו.

'היום החניתי אותו רחוק' השיב הטוען הרבני' 'עלה לרכב שלי ואקח אותך אליו' הציע עורך הדין בנדיבות 'אין צורך' השיב לו 'ההליכה טובה לי לבריאות...' איש שיחו ניסה להתווכח שוב, אך בסופו של דבר הלך ברגל. חלפה רק דקה מאז שנפרד מאותו עורך דין, ולפתע החריש את אזניו קול פיצוץ אדיר - עוד רגע ומתברר כי מכוניתו של אותו עורך דין מולכדה, ומיד כשהתניע אותה התפוצצה המכונית והוא נהרג במקום.

אילו הייתי משתכנע לעלות לרכב ההוא, נרעד הטוען הרבני הרי שסופי היה כמותו, לכן אני חש שאני רוצה להתחזק במשהו. הרב צ. י. הציע לו להיכנס איתו לרבי חיים קנייבסקי, אבל הטוען הרבני נרתע: שמעתי שהוא אומר לאנשים לגדל זקן, ואצלי העניין הזה לא בא בחשבון, אני אומר לך מראש אעשה כל דבר שיאמר לי, מלבד גידול זקן, את זה ממש לא אוכל לעשות. הלכו השניים לביתו של הגר"ח, ומיד לאחר שסיים הטוען הרבני לספר את הסיפור אמר לו ר' חיים: נו, ומה אומר לך, לגדל זקן? הרי לא תשמע לי, אלא מה, תוסיף בלימוד.. ושני השואלים עמדו נרעשים למול גילוי רוח הקודש הזה. (ומתוק האור).

***

קבלנו לידינו תכריך כתבים אשר בשם 'אריה שאג' יקרא ובו מאות שו"ת ששאל המחבר את רבינו שליט"א (אשר עומד לראות אור בקרוב) ובהקדמה מצאנו דבר נפלא שכותב המחבר וז"ל: וכאן המקום לציין מה ששח פעם מרן ראש הישיבה הגאון ר' מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל, באוזני המגיד מישרים ר' שלמה לוינשטיין שליט"א, וכך סיפר הרב לוינשטיין: "נכנסתי פעם למרן ראש הישיבה ר' מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל בחול המועד פסח, הוא סיפר באותה הזדמנות כמה וכמה סיפורים שמשמעותם היתה שלמרן החפץ חיים זצוק"ל היתה רוח הקודש. העזתי פני ושאלתי: ובדורנו יש מישהו עם רוח הקודש? הוא שקע במחשבה והשיב: רוח הקודש אינני יודע אבל אדם שדבר השם ישנו בפיו, וזה [מרן] רבי חיים [קנייבסקי שליט"א]. הוספתי ושאלתי: ודוקא הוא, הלוא הוא הצעיר מכולם, השיב כך: אתה יודע שהוא תלמיד שלי... עניתי: כן, לכך התכוונתי, אז מדוע דוקא מצביע הרב על הצעיר שבחבורה? שוב שקע במחשבה והשיב: ככלות הכל במידות והתמדה הוא מיוחד. סיים הרב לוינשטיין ואמר: למדנו מכאן, שגם מי שדבר השם בפיו, הרי זו תוצאה של מידות והתמדה, מכאן הכל מתחיל.

ונוסיף כאן מה שכתב רבינו שליט"א בספרו "ארחות יושר" ערך רוח הקודש: "בסוטה (מ"ח ב') ת"ר משמתו חגי זכרי' ומלאכי נסתלקה רוה"ק מישראל וצ"ע דהא מצינו בכמה מקומות אצל התנאים שהי' להם רוה"ק.... וגם בדורות האחרונים ידועים כמה דברים כגון מהגר"א ומרבנו החפץ חיים זצ"ל ועוד הרבה גדולים מה שאמרו דברים בלי שידעו מהם כלל והכל נתקיים וגם ראינו הרבה דברים כאלו מרבותינו זללה"ה, וצ"ל שיש הרבה מדרגות ברוה"ק דמה שאמרו בגמ' נסתלקה רוה"ק מישראל הכוונה על נבואה ממש שזה נסתלק עד שיבא אליהו. אמנם גם ברוה"ק שאח"כ יש כמה מדרגות יש שהחכם מרגיש באמת כאילו שהודיעוהו מן השמים כו"כ. ויש הרבה פעמים שהחכם אומר לפי חכמתו מה שנראה לו והקב"ה מסכים עמו..

ובזה ראינו הרבה פעמים אצל הגדולים שלאחד עונים כן ולשני עונים שיעשה להיפך וזה הכל לפי מה שנותנין מן השמים בפיו מה לומר וזה ג"כ מעין נבואה קטנה כמש"כ 'את אשר ישים ה' בפי אותו אשמור לדבר', ויש הרבה פעמים שברכת חכם ועצתו מתקיימת משום שמתכוון לשם שמים. ויש לפעמים שהברכות והעצות מתקיימות בזכות השואל שמאמין באמונה שלמה שמילת החכם מתקיימת ובזכות זה באמת מתקיים ואם לא היה מאמין בזה בלב שלם באמת לא היו מתקיימין בו ודבר זה מתחלף לפי השואל. ודבר זה ראינו כמה פעמים אצל גדולי ישראל, וירא שמים שסומך כל דבר על החכם ושומע לו לכל אשר יאמר יש לו סייעתא דשמיא שנותנין להחכם בפיו מה לומר לו ועצותיו מצליחין בדרך כלל, ואשרי מי שדבוק בחכמים האמתיים ושומע לדבריהם תמיד...." עכ"ל.

(דברי שיח - קרח, פנחס)

והנה הגיע לבית הכנסת הגאון הנודע רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל. כשהבחין בילד היושב ומסביבו ערימה גדולה של גמרות, ניגש אליו והביע תרעומת על סחיבת הגמרות. כי בימים ההם ש"ס היה יקר ערך, וכשנדיב לב תרם ש"ס שלם, היו עושים מעמד "הכנסת ש"ס" בתופים ובמחולות

רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, עם סיפור מדהים על הילד ששאל 'כמה פעמים מוזכר 'אביי' בש"ס'

"וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם" (דברים י"א, י"ט)

אבי זקנתי הגאון הצדיק רבי אברהם אבלי קוסובסקי זצ"ל, שימש בקודש כרבה של העיירה ווילקוביסק ברוסיה. כשעלה לארץ ישראל התיישב בירושלים, ותקופה ארוכה הצליח להתהלך בצנעה ובהסתר, ישב על התורה ועל העבודה יומם ולילה. אבל כבר אמרו חז"ל "כל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו"; בהשגחה עליונה התגלגל מאורע שבגינו עמד הגאון בעל "הזית רענן" רבי יהושע מקוטנא זצ"ל על גדלותו של סבי ובקיאותו בכל מכמני התורה, והפציר בו לקבל עליו לכהן פאר כראב"ד בבית דינו.

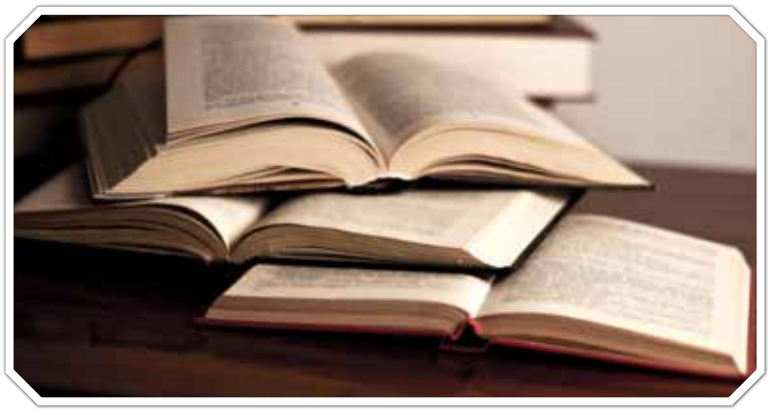

סיפור מדהים הממחיש את גדלותו בתורה ובקיאותו העצומה בכל הש"ס, שמעתי מדודי הרב יהושע קוסובסקי ז"ל מחבר סדרת ספרי ה'קונקורדנציה' על הש"ס. רבי יהושע סיפר שבהיותו כבן עשר ניגש אל אביו הגה"צ רבי אברהם אבלי לאחר תפילת שחרית, ושאל בתמימות: "אבא, כמה פעמים מוזכר 'אביי' בכל הש"ס? פני הסבא רבי אברהם אבלי הרצינו והוא שקע בהרהורים, את ארוחת הבוקר כבר לא אכל באותו יום. הסבא החל לצעוד לאורכו ולרוחבו של בית המדרש, פניו בערו כאש וכל כולו היה בעולם אחר, צלל ושייט בים התלמוד, לאחר קרוב לשעתיים נעמד על מקומו, קרא לבנו יהושע, ואמר: כך וכך פעמים מוזכר שמו של אביי בכל הש"ס...!

הילד יהושע לקח עפרון ומחברת, נכנס לבית הכנסת, הוציא מארון הספרים מסכת ברכות והחל לדפדף דף אחר דף, וכך ציין כל פעם היכן שמוזכר אביי. כשסיים מסכת ברכות הוציא מסכת שבת, הילד לא התעצל ומשך כמה שעות ישב וציין כל פעם שנתקל בשם אביי. לאט לאט נצטברו על השולחן כמה מסכתות, השעות נקפו, הגיע שעת בין הערביים סמוך למנחה, והנה הגיע לבית הכנסת "השרף מבריסק" – הגאון הנודע רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל. כשהבחין הרב מבריסק בילד היושב רכון על הגמרא ומסביבו ערימה גדולה של גמרות. ניגש אליו הרב ובנימה של קפידה הביע תרעומת על סחיבת הגמרות. עלינו לדעת כי בימים ההם ש"ס היה יקר ערך. וכשנדיב לב תרם ש"ס שלם לבית הכנסת, היו עושים מעמד "הכנסת ש"ס" בתופים ובמחולות כמו שמכניסים ספר תורה חדש. כך שהקפדתו של השרף מבריסק היתה מובנת גם לילד. הצטדק הילד בפני הרב וסיפר גופא דעובדא: בשעות הבוקר שאל את אביו כמה פעמים מוזכר שם אביי בכל הש"ס, והאבא ענה לו כמה, וכעת הוא בודק אם המספר נכון. הרב מבריסק שאל מה המספר שנקב האבא, ולשמע התשובה התיישב הרב מבריסק על מקומו, ישב וחשב, לאחר זמן קצר ניגש לילד ואמר: אביך קלע אל השערה ואמר את הסכום המדוייק! ובלשון קדשו "דיין טאטע האט גיטראפין פונקט אויף אהאר"!

הבן היניק יהושע'לע לא הביע התפעלות, חזר לעבודתו, והוציא עוד גמרא מהארון. ניגש אליו שוב הרב מבריסק ושאל: הלא אמרתי לך שאביך צדק ולמה אתה ממשיך לחפש.

ענה הילד תשובה חריפה ושובבה ואמר: רבי יש לי ק"ו! הרב הרים גבה והילד המשיך ואמר: אם לאבי לא האמנתי, מדוע שאאמין לרב...? הרב מבריסק צבט לילד על לחייו, חייך ואמר לו: יש לי הצעה בשבילך. בחר איזה מסכתא שאתה רוצה, ואני אגיד לך כמה פעמים מוזכר אביי במסכתא זו, ואם תראה שכוונתי נכון תוכל להקיש מכך על ידיעותי בשאר המסכתות. הצעת פשרה זו מצאה חן בעיני הילד וכך עשה: הצביע על מסכתא מסויימת, ותוך דקות ספורות קיבל תשובה מהרב. הילד בדק גמרא זו ונוכח בצדקתו של הרב מבריסק...

מסיפור כגון זה צריכים אנחנו לקחת מוסר השכל: לא יאמן לאיזה דרגות בלימוד הגיעו אבותינו! לזכור כמה פעמים מוזכר אביי בכל הש"ס!! להשגות כאלו בלימוד לא מגיעים אלא מתוך התמדה רבה ויגיעה עצומה.

(לב ישראל)

עזב את התפילה והלך להביא עצים לבית אחד בקצה העיירה

מעשים לכאורה פשוטים הם המעשים הגדולים

הרב מרדכי שטוב

תלמידו של ה"חוזה מלובלין" שמע מרבו על גודל ושגב מעלת אמירת כל ספר התהלים בכוונה ובמתינות מריש ועד גמירא ועד כמה פועלת אמירה זו אצל האדם ומרוממת אותו. פינה לו יום שלם מכל עיסוקיו, התכונן כדבעי, הסתגר בבית כנסת והחל באמירת כל הספר בכוונות נפלאות והתעוררות גדולה.

בעומדו מעט לפני סיום אמירת הספר, לאחר עמל רוחני שארך מחצית היום, נכנס לבית הכנסת שמשו של ה"חוזה" ואמר לתלמיד שרבו מצווה עליו לעזוב עכשיו כל עיסוקיו וללכת לעזור ליהודי פלוני.

התלמיד עשה כמצוות רבו אך היטב חרה לו על הדבר שכמעט הספיק להשלים את כל הספר ועתה לא עלה הדבר בידו. ידוע ידע כי רבו ה"חוזה" כשמו כן הוא, יודע במה עסק ובכל זאת שלח את השמש להפריעו מעבודת הקודש.

בא לו אצל ה"חוזה" ושאלתו בפיו למה לא המתין הרב עוד מעט עד שיסיים את כל ספר התהלים ושיגר את שמשו בבהילות למונעו ממדרגה רוחנית. השיב לו רבו: רציתי ללמד אותך שיותר חשוב מאמירת כל התהלים ברצף ובכוונה זה לעזור ליהודי אחד ולעשות עמו חסד.

* * *

מעשה בעל מסר דומה מסופר (גיליון מורשה) על בעל התניא ושו"ע הרב שבעיצומו של יום כיפורים, ויש אומרים שהיה זה יום כיפור שחל בשבת, עזב את התפילה והלך להביא עצים לבית אחד בקצה העיירה ששכבה בו יולדת שהיתה צריכה שיחממו לה ולתינוקה את הבית.

למרות שהיה יכול הרב לשלוח אחד מתלמידיו לעשות זאת, העדיף לעשות את המצווה בעצמו גם כדי ללמד את התלמידים שעשיית חסד עם יהודי יותר חשובה אפילו מתפילתו של בעל התניא ביום כיפור שחל להיות בשבת.

ועל כך כתוב בפרשתנו "ואהב גר לתת לו לחם ושמלה" וסמוך לו "ובו תדבק" ודרשת חז"ל ידועה כיצד תדבק בו והרי הוא אש אכלה? אלא הידבק במידותיו מה הוא רחום אף אתה תהא רחום וכו'. שלמרות שה' אלוקיכם הוא אלוקי האלהים ואדני האדנים הקל הגדול הגבור והנורא (פרק י' פסוק יז') וזהו גבורתו, ואצל גבורתו אתה מוצא ענותנותו (רש"י שם פסוק יח') שהוא אוהב גר לתת לו לחם ושמלה.

כי כל כמה שנמצאים גבוה בהשגות אלוקיות, צריכים להביט על מעשים שנראים פשוטים כמו לתת לו לחם ושמלה ולמעשה הם הם הדברים הגבוהים והנשגבים.

איזו אות לא מופיעה בברכת המזון?

הרב צבי וינברג

"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ" (דברים ח', י')

החינוך (מצוה תל) כתב "כך מקובל אני מרבותי ישמרם אל, שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו". ובתשב"ץ (לר' שמשון ב"ר צדוק מנהגי המהר"ם מרוטנבורג ועוד, סי' שט"ו) כתב, כל האותיות יש בברכת המזון חוץ מן ה"ף", לפי שאין מלאך המות אף שצ"ף קצ"ף אכ"ף שולט במי שמברך אותה בשעתה ובכוונה.

ובספר חסידים (אות מ"ו) מביא מעשה באדם אחד שמת לפני זמנו כמה שנים, לאחר י"ב חודש נתגלה בחלום לאחד ממקורביו, שאל לו איך אתה נוהג בעולם שאתה שם, אמר לו בכל יום דנים על שלא הייתי מדקדק לברך ברכת המוציא וברכת הפירות וברכת המזון בכוונת הלב ואומרים לי להנאתך נתכוונת.

(קב ונקי)

"בלאדור" הוא סם אחד שטבעו חם עד מאוד והאוכלו מסתכן בעצמו מרוב חמימותו, אבל גורם זכירה עד מאוד, וכבר היה ת"ח אחד פה סלוניקי בדורנו זה שהיה חכם גדול וחריף וזכרן עד מאוד, ורופא מובהק, שהלך לסוף ימיו לירושלים ונפטר שם

מהו עשב ה"בלאדור" שאכלוהו כמה תלמידי חכמים והשתפר להם כח הזיכרון?

הרב צבי וינברג

"כִּי אִם שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת" (דברים י"א, כ"ב)

בספרי (פר' עקב פיסקא יב): "כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת - למה נאמר לפי שנא' (לעיל ו,יז) "תשמרון את מצות ה' אלהיכם" מגיד הכתוב שכשם שאדם צריך להזהר בסלעו שלא תאבד כך יהא אדם צריך להזהר בתלמוד שלא יאבד". וכ"כ היראים (מצוה רנז – כו) מכאן שיהגה אדם בתורה ובמצוות וישמרם בלבבו שלא ישכחם. והנה בספר הפליאה (שיש המיחסים אותו לרבי נחוניא בן הקנה) הביא את המאמר "חזור חזור יפה מבלזור". וכן הביא בספר מרכבת המשנה: "והוא מזהיר לאדם שיהיה לו לב טוב באופן שיתיישב ויחזור על תלמודו, חזור חזור ואל תצטרך לבלדור".

ביאור מאמר זה הוא, ש"בלדור" או "בלזור" הוא שם של עשב שגורם לאוכלו שיפור בזיכרון עדי כדי כך שמסלק את השכחה, אלא שמצד שני מזיק הוא לאוכלו שמסתכן או שהופך לבעל מום. ואמר החכם חזור חזור על לימודך בעצמיך ואל תזדקק לעשב זה, כי יגרום לך נזקים רבים ויביאך לידי סכנה.

בקובץ אור תורה מובא שלפי עדות אחת השתמש בו מרן החיד"א ואכל אותו בילדותו, והגאון רבי אברהם כלפון זצ"ל (מרבני טריפולי) מעיד שהיה בבית מדרשו של החיד"א בליוורנו וראה שנתבטלה אצבע השמאלית של יד שמאלו. ונראה שענין ה"בלדור (בלזור)" כבר מופיע בגמרא, ובראשונים, דבגמ' חולין (נח:) אמר שמואל שאם האכיל את הבהמה עשב שנקרא "חִלְתִּית" הרי זו טריפה, משום שהחילתית מנקבת את בני מעיה מתוך חריפותה המרובה ואמרינן שם שמדובר בגרגירים של החלתית ולא בעלים שלה, וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סי' נא סעי' ד). עשב ה"חִלְתִּית" מוזכר במשנה בשבת (כ,ג) ובעבודה זרה (ב,ו-ז) ובטבול יום (א,ה) ובעוקצין (ג,ה). והנה רש"י (חולין שם ד"ה קורט) כתב שחלתית הוא חד ונוקב את בני המעים ונקרא בלע"ז לזר"א (דומה בלשון ל"בלזור") ורבינו ירוחם (נתיב טו) כתב "חלתית" קשטור בלע"ז וי"א בלדור.

והביאם בספר שולחן גבוה (לרבי יוסף מולכו זצ"ל יו"ד סי' נא סק"ו) וכתב: ששמע ממגידי אמת ש"בלאדור" הוא סם אחד שטבעו חם עד מאוד והאוכלו מסתכן בעצמו מרוב חמימותו, אבל גורם זכירה עד מאוד, וכבר היה ת"ח אחד פה סלוניקי בדורנו זה שהיה חכם גדול וחריף וזכרן עד מאוד, ורופא מובהק, שהלך לסוף ימיו לירושלים ונפטר שם, ואמר לי אדוני אבי ששמע אומרים שכל אותה הזכירה באה לו מחמת שהאכיל סם זה הנקרא "בלאדור" לתרנגולת אחת, ותיכף ומיד שחטה ואכל אותה, ומאז והילך היה זכרן וחריף עד מאוד, וכל רז לא אניס ליה.

וכתב שם, שבכנסת הגדולה (שם אות טו) כתב שגם המאכיל "חלתית" לעוף הוי טריפה, וכתב הפרי חדש (שם סק"ה) שמסתברא לי שאף אם שחטוה תיכף ומיד אחר שאכלה הקורט של חלתית היא טריפה, מכיון שסופו לינקב כנקוב דמי. וא"כ אותה תרנגולת שאכל החכם הזה היתה טריפה, והוא רחום יכפר עוון. בדעת תורה (למהרש"ם יו"ד שם סקי"ט) כתב שכיון שה"חלתית" מזוהה כ"בלאזור" ומבואר בגמ' שהוא עשב חד וחריף, נמצא שזה מש"כ בספר הקנה (כנראה כוונתו לספר הפליאה הנ"ל) ש"חזור חזור ואל תצטרך לבלזור", ע"כ.

והנה במתני' שבת (ט,ז) שנינו שהשיעור הוצאה בשבת של "ציפורת כרמים" היא כל שהוא, משום שמצניעין אותה לרפואה, וכתב הרע"ב ש"ציפורת כרמים" הוא עוף שמצוי בין הדקלים הבחורים, ועושין ממנו רפואה לפקח ולהחכים. ולפי"ז ביאר בספר "כללי תורה" (לרבי יוסף שפירא זצ"ל רב בתל אביב – נדפס תש"ג עמ' קא,) מה שמובא בפרק שירה ש"ציפורת כרמים" אומרת: "אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי". דאיתא בחגיגה (ט:) אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד פעמים, ומביאים ש-401 עולה בגימטריא "מיכאל" שהוא שר ישראל וסגולה לזיכרון.

וזה שאומרת בריה זו, למה תארבו לנפשי להשתמש בי לפקח ולהחכים, מוטב שתחזרו על הלימוד מאה ואחד כמנין "מאין" ותשיגו חכמה, ולי "יבוא עזרי" להישאר בחיים. ועל זה סובב מאמר עתיק יומין חזור חזור ואל תצטרך לבלדור, והוא סם חריף ומועיל לזיכרון וצריך זהירות מרובה איך להשתמש בו ע"כ.

(קב ונקי)

סבתי סיפרה כי בימי השואה האיומה, נתנו להם הנאצים ימ"ש לאכול רק בשר נבילות וטריפות ואמנם מותר היה להם לאכול מפני פיקוח נפש, אולם אמה ע"ה כשקיבלה פעם אחת בשר של דבר אחר היא הכשירה את הבשר האסור, באומרה שאמנם מותר לנו לאכול, אבל אין לנו לשכוח את הדרך והצורה בה אוכל יהודי בשר כשר

הרב צבי וינברג

"וְשַׁמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה" (דברים י"א, י"ח)

וכתב רש"י, מהספרי (עקב פיסקא מג): "ושמתם את דברי" - אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצוות, הניחו תפילין עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו, וכן הוא אומר (ירמיהו לא,כ) "הציבי לך ציונים", ע"כ. בספר צרור המור (להר"ר אברהם סבע זצ"ל ממגורשי ספרד - לעיל ו,ה) כתב: שאם יגזרו שלא יניחו תפילין כמו שקרה בימי חכמי התלמוד (שבת מט.) וקרה ג"כ בפורטוגל, ראוי שתעשה לך סימנים ותקשור חוט השני (אדום) על ידך, שיזכיר לך גם את התפילין שבין עיניך ע"ד "הציבי לך ציונים".

בספר "בסתר רעם" (הלכה הגות ומנהיגות בימי השואה – א. פרבשטיין עמ' 440) מסופר על ארוע שהתרחש בברגן בלזן, בחודש אב תש"ד, למחנה זה הובאו יהודים מאמסטרדם עם רבם הרב דסברג רבה של חרונינגן, והועסקו בעבודת כפיה, אחד הניצולים ר' יונה עמנואל העיד על מקרה שאירע ביום השבת, שהיה יום עבודה רגיל בו עסקו בפירוק אגוזי משי: "היתה זו עבודה קלה, בישיבה, אם כי מבחינת שבת היה זה איסור מלאכה, איסור מפרק, איסור תורה!... ישבתי מול הרב דסברג, פתאום נאנח הרב ואמר: 'אנחנו שוכחים שהיום שבת, יודע אני שמותר לנו לעבוד, אבל אסור לנו לשכוח שהיום שבת, לזה אין היתר, רצוי שאחד מאתנו ישב כאן אך לא יעבוד, לא יפרק אגוזים, ואז כולנו נחוש שהיום שבת'. היינו המומים כולנו בסכנת נפשות והרב מתריע שאנו שוכחים שהיום שבת, קבלנו את הצעתו של הרב וכך עשינו", ע"כ.

א"ה – סבתי שתחי' מספרת שבימי השואה האיומה, נתנו להם הנאצים ימ"ש לאכול רק בשר נבילות וטריפות, ובשר חיות, ואמנם מותר היה

להם לאכול מפני פיקוח נפש, אולם אמה ע"ה כשקיבלה פעם אחת בשר של דבר אחר היא הכשירה את הבשר האסור, באומרה שאמנם מותר לנו לאכול, אבל אין לנו לשכוח את הדרך והצורה בה אוכל יהודי בשר כשר. וסיפרה שכשקיבלה בשר זה היה זה בערש"ק, ובליל שבת השיגה אמה ע"ה נרות, ועל השולחן היו מונחים זה ליד זה נרות שבת קודש, ולהבדיל בין קודש לחול בשר הדבר אחר. והנה את פעולת הכשרת הבשר עשתה מתוך רגש יהודי של "הציבי לך ציונים", וחינוך ילדיה, אולם באמת כך הדין, שכיון שאיסור אכילת בשר אסור, ואיסור אכילת דם, הם ב' איסורים נפרדים, א"כ גם כשהותרה אכילת הבשר מפני פיקוח נפש לא הותרה אכילת דם, וצריך להכשיר את הבשר.

(קב ונקי)

השאלות בפרשת השבוע

- **מדוע גירש הקב"ה את יושבי הארץ מפני ישראל ולא גירש את חית השדה?**
- **כיצד יכול אדם להרחיק את בניו מן החטא?**
- **מהו השינוי המהותי בין הלוחות הראשונים ללוחות השניים?**
- **אדם העוסק בפרנסתו, האם רשאי לפנות את ליבו מדברי תורה?**

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

וכבר סיפרתי לאחרונה, שהיה אדם שנפטר צעיר, שלא למד גמרא בעצמו, והשאיר אחריו בן יתום, והבן נכנס ללמוד בחיידר, ולא היה רגיל בלימוד הגמרא, והיה קשה לו מאד, ונרדם על מיטתו מתוך בכי, ולמחרת בבוקר קם משנתו ואמר שאביו בא אליו בחלום ולימד אותו והסביר לו הכל

>>> המשך מעמוד 3

לאסוף כספים לישיבתו, ובין התורמים היו גם אנשים רחוקים מתורה, שלא היו אוהבי תורה, רק מתוך אהבת חסד ורחמנות תרמו לו, כיון שראו אדם חולה וחלש שטורח ובא במסירות נפש, והסוף היה שאותם אנשים בעצמם קיבלו אהבת תורה, מפני שזיכו את הרבים בתורה על ידי ממונם, ואף שלא הייתה כוונתם לשם תורה, אלא לשם חסד, זכו לקבל אהבת תורה, בזכות זיכוי הרבים בתורה.

כל אחד משפיע בהנהגתו

והנה כל זה הוא זיכוי הרבים על ידי פעולות מיוחדות, כגון שמרביץ תורה ומחנך לתורה ויראת שמים ומידות טובות, או שיש לו ממון ומחזיק ידי לומדי התורה, אבל יש גם זיכוי הרבים בלי פעולות מיוחדות, כל אדם שלומד תורה בעצמו הוא מתקדש ומשפיע גם על אחרים. אדם שיש בו קדושה, משפיע קדושה על סביבתו, כידוע שיש הבדל בין החילונים שגרים בבני ברק לאלו שגרים בערים אחרות, כי אלו שגרים בסביבת בני תורה מקבלים השפעה של קדושה. וכל אחד יכול להשפיע זיכוי הרבים במה שהוא, בהתנהגות שלו, ובמידות הטובות שלו, הוא משפיע בזה על כל הסביבה, שבני אדם רואים אותו ומושפעים ממנו, אם רואים רשעים מקבלים השפעה מרשעים, ואם רואים צדיקים מקבלים השפעה מצדיקים.

(דרכי החיזוק)

'אפשר את הכסף?' - 'לא' - 'מה אמרת'? - 'איני נותן!' - התקשתה להאמין למשמע אזניה, וברגע הבא התקצפה: 'אתה לא מתבייש? יהודי לא מחזיר אבידה? לא למדת ב'חיידר'?!'

>>> המשך מעמוד 4

הרי היא שלו, שהרי מירב הסיכויים שנפלה מגוי, ואפילו אם נפלה מיהודי - הוא מתייאש ממנה. את התייאשת מהאבידה הזו, לכן היא שלי". "אין לך רחמים?", שוב צצו הדמעות בעיניה. "יש לי, והרבה - אף על הילדים שלי... תביני, אם הכסף שייך לך ע"פ דין הייתי מחזיר לך, אבל הוא שלי ע"פ דין".

מעגל האנשים שסביבם עקב בעניין רב אחר הדברים ועד מהרה החלו להישמע קולות ויכוח רמים. אלו צידדו בעד האשה ואלו בעד האיש, ולבסוף הצליחו לשכנע את המוצא לגשת לרבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל לבירור העניין. כשהגיעו לבית הדין אמר המוצא: "הרב, הגענו לדין תורה, ואני מבקש לדעת מהו הדין. איני רוצה לפנים משורת הדין, אלא לדעת מה ההלכה, אם הכסף שייך לי או לה". אמר הרב: "קודם כל החזר לה את הכסף ואח"כ אסביר". לאחר שהאיש עשה כמצוותו, אמר לו: "אלו דברים פשוטים. אתה אומר שהכסף שייך לך כי היא התייאשה שהכסף אבד, אך באמת היא אינה יכולה להתייאש משום שהכסף שייך לבעלה, ומאחר שבעלה אינו יודע על האבידה, הוא אינו מתייאש. אשה זו אינה 'בעל הבית' לעניין ייאוש".

החזון איש סיים את סיפורו ופנה לרב גלינסקי: "וכי העולם שלך הוא, שאתה מתייאש ממנו? וכי אתה הוא בעל הבית? הלא העולם שייך לקב"ה, ולנו, כבני אדם, אין יכולת להתייאש. עליך לעמוד ולהתפלל, והקב"ה יעזור לך"

(ומתוק האור), (מתוך עלונו של הרב חנניה צ'ולק, מטות)

מידע שיעורים עדכונים 24

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

מדוע תיקנו לברך מאה ברכות בכל יום? האם יש ענין להרבות בברכות גם כשלא מצליחים להגיע למאה ברכות? וכיצד ניתן להשלים מאה ברכות בתעניות?

הרב יהודה יעקבזון

בפרשת השבוע נאמר: **"וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלֹקֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹקֶיךָ..."**, ודרשו חז"ל בדרך רמז: אל תקרי מָה, אלא מֵאָה, כלומר: מֵאָה ה' אלקיך שואל מעמך, ללמדך שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום. ורבותינו הראשונים מוסיפים על דרשה זו, שבתוספת האות א' למילה 'מה', ישנן בכל הפסוק מאה אותיות - רמז למאה ברכות. ודרשה זו אסמכתא היא, ואין חובת מאה ברכות מדאורייתא, אלא מדרבנן. וכתבו הגאונים שדוד המלך הוא אשר תיקן לברך מאה ברכות בכל יום, כאשר פרצה בזמנו מגֵפה פלאית שבה מתו בכל יום מאה אנשים מישראל, ותיקן לברך מאה ברכות כנגד מאה המתים, והמגפה נעצרה.

בימות החול הרגילים, מברך כל אדם לפחות שמונים ושמונה ברכות בסדרי הברכות המחוייבות: שבע בְּרָכוֹת קריאת שמע של ערבית ושחרית, ובחו"ל נוספת ברכה - 'יראו עינינו'. חמישים ושבע ברכות בשלש תפילות 'שמונה עשרה', תשעה עשרה בכל אחת מהן. שמונה עשרה ברכות השחר, ולחותמים בְּשֵׁם את ברכת 'לעולם יהא אדם' - נוספת ברכה. שתי ברכות התורה, ויש אומרים שהן נחשבות לשלוש. ברכת הציצית. ברכת התפילין (אחת או שתים, לדעות השונות). 'ברוך שאמר', ו'ישתבח'.

ובשבת, נחסרות שמונה ברכות מהחשבון, שהרי בכל תפילה מתפילות שמונה עשרה ישנן רק שבע ברכות, והגם שנוספת תפילת מוסף, עדיין חסרות עשרים ותשע ברכות. ומאידך, ישנה חובה לאכול שלוש סעודות, שבכל אחת מהן שש ברכות: על נטילת ידים, המוציא, וארבע ברכות בברכת המזון. וכן נוספות שלוש ברכות של קידוש, שתים בלילה ואחת ביום.

אכן, על כל הברכות המחוייבות נוספות ברכות המאכלים והמשקאות שאין חובה לאוכלן, וברכות 'אשר יצר', ועוד ברכות רבות, כגון ברכות הלל בראשי חודשים ובמועדים, ברכות הריח והראייה וברכות המצוות, כך שלמעשה אדם מברך בכל יום יותר ממאה ברכות, אלא שבשבת נדרשת יותר תשומת לב למספר הברכות, ולהוסיף באכילה ובשתייה מעבר לסעודות היום, כדי להגיע למאה ברכות. וכן בתעניות, בהן חסרות ברכות המאכלים, יש להשלים את הברכות בברכות הריח. ובעת הצורך, ניתן לצאת ידי חובה בשמיעת ברכות התורה וההפטרה מפי העולים לתורה.

וכתבו הפוסקים שאת מאה הברכות מונים לכל יום מתחילת הלילה שלפניו. ונחלקו לענין המסיים סעודה שלישית במוצאי שבת (או המתפלל ערבית של שבת מבעוד יום), אם ברכותיה נחשבות לברכות של שבת או של יום ראשון. ועוד נחלקו בנוגע לאדם שמסיבה כלשהי אינו יכול לברך מאה ברכות - אם יש ענין בכך שירבה בברכות כפי יכולתו.

[רבנו בחיי דברים י, ב; טור ושו"ע או"ח מו, ג, ומשנ"ב יד; ביאורים ומוספים דרשו, 11, 12, 13, 15 ו־16]

הלכתא רבתא לשבתא

מהי מצות 'תוספת שבת'? וכמה דקות צריך להוסיף?

הרב יהודה יעקבזון

מצות עשה להוסיף מחול על הקודש בין בכניסת השבת ובין ביציאתה, והיינו שצריך להוסיף על השבת פרק זמן מסוים קודם בין השמשות ולהמנע בו מעשיית מלאכה, וכן ביציאת השבת יש להמנע מעשיית מלאכה פרק זמן מסוים לאחר סיום זמן בין השמשות, אף שהוא ודאי לילה.

בשיעור זמן תוספת שבת בכניסתה רבו השיטות, ולהלכה כתב המשנה ברורה ששיעורו הוא בערך רבע שעה. ועוד כתב המשנה ברורה, שלשיטת רבנו אליעזר ממיץ, בעל ה'יראים', בין השמשות מתחיל כשיעור זמן ההליכה של שלשת רבעי מיל לפני השקיעה, אשר אורכו נע בין 13.5 דקות ל־18 דקות, לשיטות השונות; ולפיכך, ישנה מעלה בהימנעות מעשיית מלאכה כחצי שעה לפני תחילת השקיעה, ולפחות עשרים דקות - כפי דעת אחרונים רבים שזמן תוספת שבת הוא שתי דקות.

ולמעשה, הורו פוסקי זמננו שיש לקיים את מצות תוספת השבת לפחות שתי דקות לפני השקיעה; ויש מהם שהוסיפו כי מפאת אי הדיוקים בזמנים שבלוחות, או אי הדיוקים שבשעונים, וכן השינויים בין המקומות הגבוהים והנמוכים וכו', יש להקדים ולקבל שבת כחמש דקות לפני השקיעה, או כעשר דקות, על מנת להבטיח ששתי הדקות של התוספת יהיו בודאי מבעוד יום.

[שו"ע רסא, ב, משנ"ב, כב-כג, ושעה"צ, כא; ביאורים ומוספים דרשו, 28]

איזו תקנה תיקן רבנו גרשום בנוגע לבית הכנסת?
מהי הסיבה שאדם עשוי לכתוב על חפץ הנמצא ברשותו שהוא שייך לאדם אחר על אף שאין זה נכון?
אדם המתפרנס ממכירת כלבים - איזו הגבלה יש על קבלת תרומות מכספו?

מהלכות תשמישי קדושה ובית הכנסת

- אסור למשכן, להשכיר, או להשאיל, חפצי קדושה, אלא אם כן המַלוה, השוכר או השואל משתמשים בהם לצורכי קדושתם בלבד, כגון תפילין - להניחן, ובית הכנסת - להתפלל בו בעשרה.
- אין להסב חפץ של חולין לחפץ של קדושה. ואם מדובר בחפץ שיוצַר לצורכי חולין אך טרם השתמשו בו - נחלקו הפוסקים אם מותר לעשות ממנו תשמיש קדושה.
- בהמה שניתנה כשכר למעשה עבירה, או ששימשה כתמורה לכלב בעיסקת חליפין, אסורה בהקרבה. ובדומה לכך, אסרו חכמים לקבל כתרומה לבית הכנסת חפץ ששימש לדברים אלו.
- מותר למכור בית כנסת עבור מזון וביגוד ללומדי תורה, צורכי נישואין של יתומים ועניים, או רכישת חפצי קדושה שקדושתם חמורה משל בית הכנסת, והכרחיים לציבור, כגון ספר תורה.
- בית הכנסת, ספר תורה ושאר חפצי קדושה, השייכים לציבור, יש לכל אחד מהציבור חלק בהם. ותיקנו רבותינו הראשונים, שאין היחיד יכול לאסור את חלקו על הציבור או על היחיד.
- תקנות רבות תיקן רבינו גרשום מאור הגולה; ואחת מהן היא, שאדם שיש בבעלותו בית כנסת פרטי, לא יאסור על יחיד להכנס לתוכו, אלא אם כן אוסר על כל הציבור יחד.

תשמישי קדושה פרטיים שהועברו לרשות הציבור

- כפי המקובל בימינו, אדם המעמיד חפץ כלשהו לרשות בית הכנסת, דעתו לתתו במתנה לציבור, אולם אם מדובר בספר תורה - דעתו שהספר ישאר בבעלותו.
- אם נמצא אצל אדם לאחר פטירתו חפץ שכתוב עליו ששייך לאדם מסוים, מניחים שאין החפץ שייך לאותו אדם, וכתב כן רק כדי להסתיר את עושרו מעיני הבריות.
- אם נמצא אצל אדם לאחר פטירתו חפץ שכתוב עליו שהוקדש לבית הכנסת וכדומה - יש אומרים שדינו כנ"ל, אך יש אומרים שבמקרה זה אין להניח שכתב כן רק כדי להסתיר את עושרו.

'חזקות' במצוות ובתפקידים ציבוריים

- בעבר היה מקובל שבני עיר מכבדים אחד מן הקהל ב'חזקה' לקיום מצוה מסוימת בקביעות, כגון בניית בית הכנסת; ובמקומות רבים נהגו שמצוה זו עברה בירושה גם לזרעו אחריו.
- אדם הנושא משרה ציבורית כלשהי, וחלה, או נאלץ לעבור דירה לתקופת מה, וכיוצא בזה, ומינו אחר תחתיו - לכשיבריא, או ישוב להתגורר במקום, הריהו שב למשרתו.
- אנשי 'חברה קדישא' העוסקים בקביעות בטהרת מתים ובקבורתם, זוכים במצוות אלו, ואין אחרים יכולים לדחותם, אף אם רצונם לעסוק במצוות אלו פעם אחת בלבד.

קדושת בית הכנסת במקומות ארעיים

- מקום המושכר לבית הכנסת - יש אומרים שלא חלה עליו קדושה, ויש חולקים, ויש להחמיר כדעתם. ולכל הדעות אין לנהוג בזיון במקום המושכר, ואף לאחר סיום השכירות.
- עזרת נשים - נחלקו הפוסקים אם היא קדוֹשה כבית הכנסת; ויש שהסתפק בדבר. ואם היא בנויה בחלל בית הכנסת ואין מחיצותיה מגיעות עד התקרה - יתכן שלכל הדעות נחשבת כבית הכנסת.
- מקום שמתפללים בו הציבור לעתים רחוקות בהתאסף ציבור גדול, כגון חצר בית הכנסת, או אולם ענק - לא חלה עליו כל קדושה.